

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.008.04.2023

Janusz Środa
Prezes Zarządu
Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych Sp. z o.o.
w Ropczycach
Ul. Przemysłowa 12, 39-100 Ropczyce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola P/23/087 – Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę wybranych jednostek samorządu terytorialnego na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Ropczycach ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Środa- Prezes PUK od 1 czerwca 2002 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Określanie potrzeb, organizacja i planowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy, 2. Przygotowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Maciej Pilecki, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/88/2023 z 20 marca 2023 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: „PUK” lub „Przedsiębiorstwo”.

² Dz. U. z 2022 r., poz. 623, dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Przedsiębiorstwo prowadziło działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Ropczyce na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych⁴ w ramach wydanego przez Burmistrza Ropczyc zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Mimo, że działania PUK w tym zakresie nie zostały kompleksowo zaplanowane i przygotowane, to jednak Przedsiębiorstwo zapewniło zasoby, które można było wykorzystać w sytuacjach kryzysowych. W szczególności PUK posiadało dwa niezależne podstawowe ujęcia wody⁵, zbiorniki wody czystej⁶, które można było wykorzystać w sytuacjach kryzysowych oraz połączenie z wodociągiem w miejscowości Paszczyzna. Ponadto utrzymywało w stanie sprawności jedną studnię awaryjną⁷ i jeden przenośny agregat prądotwórczy.

Ponadto w działalności kontrolowanej jednostki stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- niezapewnieniu środków transportowych lub/i zbiorników do przewożenia zgromadzonej w zbiornikach wody. (Biegli⁸ ocenili ten stan negatywnie, a zasoby transportowe jako niewystarczające),
- nieprowadzeniu okresowych kontroli stanu technicznego zbiorników wody czystej,
- nierzetelnym sporządzeniu umowy najmu beczki do przewozu wody czystej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Określenie potrzeb, organizacja i planowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy.

Opis stanu faktycznego

1.1. Zadania własne Gminy Ropczyce w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę wykonywało PUK, będące w 100% własnością Gminy¹⁰.

Gmina Ropczyce ma ogólną powierzchnię 139,09 km². Według stanu na koniec 2022 r. Gminę zamieszkiwało łącznie 27.297 osób¹¹, a ogólna długość czynnej sieci wodociągowej wynosiła 211,4 km, w tym 109,1 km w obszarze miejskim oraz 101,8 w obszarze wiejskim (0,5 km znajdowało się na terenie sąsiedniej gminy). Czynnych przyłączy do budynków funkcjonowało 4451 (w tym 4129 do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania).

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Sytuacja kryzysowa – każda sytuacja wpływająca na ograniczenie stopnia zaopatrzenia w wodę mieszkańców, w szczególności związana z dostarczaniem wody w warunkach specjalnych, takich jak wystąpienie skażenia, klęsk żywiołowych, awarii urządzeń i sieci wodociagowych, aktów terrorystycznych oraz zagrożenia wojną i działań wojennych.

⁵ Ujęcie podstawowe – ujęcie wody, stanowiące podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę w danym systemie wodociagowym.

⁶ Zbiornik wody czystej – zbiornik wodociagowy, znajdujący się na terenie ujęcia i stacji uzdatniania wody.

⁷ Studnia awaryjna – obiekt techniczny, stanowiący rezerwę niezawodnościową dla studni działających na ujęciu podstawowym, utrzymywana w stanie sprawności.

⁸ Biegli w dziedzinie bezpieczeństwa dostaw wody w sytuacjach kryzysowych powołani zostali w trybie art. 49 ust. 1 ustawy o NIK, na podstawie postanowienia Dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie z dnia 27 kwietnia 2023 r., oraz postanowienia Dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu z dnia 29 maja 2023 r.

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ W okresie objętym kontrolą struktura własnościowa przedsiębiorstwa nie ulegała zmianom.

¹¹ Przedsiębiorstwo nie posiadało informacji o liczbie ludności objętej zasięgiem sieci wodociagowej.

Przedsiębiorstwo zaspokajało potrzeby mieszkańców Gminy Ropczyce w zakresie zaopatrzenia w wodę z dwóch ujęć wody. Cały system dostawy wody kontrolowany był zdalnie przez system wizualizacji i monitoringu. System obsługiwał hydrofornie sieciowe, studnie głębinowe, ujęcie wody Ropczyce, ujęcie wody Lubzina, terenowe zbiorniki wody czystej.

Ujęcie wody Ropczyce - w skład urządzeń wodnych wchodziło dziewięć studni głębinowych położonych w mieście Ropczyce w dzielnicach Czekaj i Pietrzejowa oraz w miejscowości Brzezówka. Woda z tych studni była transportowana poprzez sieć rurociągów do stacji uzdatniania wody przy ulicy Rataja. Ze względu na ukształtowanie terenu Gminy Ropczyce, dla zapewnienia wymaganego ciśnienia zbudowano sieć hydroforni, urządzenia redukujące ciśnienie oraz obiekty ze zbiornikami wyrównawczymi.

Ujęcie wody Lubzina - obiekt składa się z trzech studni głębinowych. Ujęcie zostało włączone do istniejącej sieci wodociągowej i zaopatruje w wodę głównie miejscowości Lubzina, Brzezówka, i osiedle Czekaj.

Ogółem Przedsiębiorstwo eksploatowało 12,4 km sieci wodociągowej magistralnej, 199 km sieci wodociągowej rozdzielczej, 12 studni głębinowych, pięć stacji trafo, dwie stacje uzdatniania wody, 15 hydroforni, 4451 przyłączy wodociągowych. Dodatkowo wodociąg obsługiwany przez Przedsiębiorstwo był połączony z siecią wodociągową Gminy Paszczyna. Przedsiębiorstwo przygotowało również infrastrukturę techniczną do połączenia się z wodociągiem z Sędziszowa Małopolskiego.

W 2022 r. sumaryczna średniodobowa produkcja wody wynikająca ze zużycia wody przez mieszkańców wynosiła 3365 m³/dobę, co oznaczało, że podstawowe ujęcia wody posiadały rezerwę produkcyjną w wysokości 763 m³/dobę¹².

Zgodnie z zapisami *Planu zaopatrzenia w wodę pitną w warunkach specjalnych w Gminie Ropczyce*¹³ sporządzonego przez pracowników Urzędu Miasta Ropczyce oraz zatwierdzonego przez Burmistrza Ropczyc w 2018 r., Przedsiębiorstwu powierzono zostało zadanie zaopatrzenia w wodę, w tym w sytuacjach kryzysowych. Zadania z zakresu zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych, zostały również określone w zezwoleniu na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków¹⁴.

(akta kontroli str. 3-58, 101-121)

1.2. PUK wnioskowało do Zarządu Miasta i Gminy Ropczyce o wydanie zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków w dniu 15 maja 2002 r. Zezwolenie zostało wydane w dniu 26 lipca 2002 r. W zezwoleniu tym, jako przedmiot prowadzonej działalności ustalono: działalność polegającą na ujmowaniu, uzdatnianiu i dostarczaniu wody oraz przyjmowaniu, oczyszczeniu i odprowadzaniu ścieków, a obszar działalności PUK określono na Gminę Ropczyce.

W kwestii wymagań dotyczących jakości usług wodociągowo-kanalizacyjnych wskazano, iż PUK m.in. jest zobowiązane do prowadzenia działalności zgodnie z przepisami ustawy, zapewnienia wysokiej jakości świadczonych usług, w tym jakości dostarczanej wody, łącznie z systematyczną kontrolą jakości, a także

¹² Obliczenie dokonane przez biegłych powołanych w toku kontroli NIK.

¹³ Dalej „Plan” lub „Plan zaopatrzenia w wodę”.

¹⁴ Dalej „Zezwolenie”.

niezawodności zbiorowego zaopatrzenia w wodę, przestrzegania wymagań w zakresie wpływu na środowisko i utrzymania możliwie niskich kosztów prowadzenia działalności.

W przypadku wystąpienia ograniczeń w dostarczaniu wody spowodowanego niedostateczną wydajnością ujęć lub ograniczoną przepustowością sieci wodociągowych, Przedsiębiorstwo zobowiązane było do opracowania i wdrożenia programu dostaw wody, uwzględniającego rotacyjne ograniczenia oraz przerwy w dostawach wody dla poszczególnych rejonów gminy, jak również poprzez ograniczenie zużycia wody na inne cele niż zaopatrzenie ludności.

W przypadku przerw w dostawie wody spowodowanych działaniem m.in. siły wyższej, zobowiązano PUK do:

- niezwłocznego poinformowania odbiorców o zaistniałej sytuacji,
 - uruchomienia zastępczych punktów poboru wody rozmieszczonych w sposób umożliwiający korzystanie z nich przez odbiorców usług i opublikowania informacji o ich ustawieniu,
 - niezwłocznego przystąpienia do usuwania skutków awarii i innych zdarzeń.
- W zezwoleniu nie określono czasu, po którym przedsiębiorstwo zobowiązane było do reakcji – uruchomienia punktów poborów wody.

Kwestie dotyczące dostarczania wody w sytuacjach kryzysowych zostały opisane w *Planie zaopatrzenia ludności w wodę pitną w warunkach specjalnych w Gminie Ropczyce*. W dokumencie tym określono charakterystykę techniczną urządzeń zaopatrzenia w wodę, sposób ich zabezpieczenia, a także określono niezbędne czynności w sytuacji wystąpienia skażenia i m.in. określono minimalne ilości wody, które w takich sytuacjach winny docierać do odbiorców.

(akta kontroli str. 30-58)

1.3. Do wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków Przedsiębiorstwo dołączyło projekt *Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Ropczyce*.¹⁵ Zawarto w nim prawa i obowiązki Przedsiębiorstwa oraz odbiorców jego usług określone w z art. 19 ust. 5 pkt 1, 7, 8, 9 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹⁶. Regulamin został przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej w Ropczycach Nr VIII/58/19 z dnia 6 marca 2019 r. Regulamin był zmieniany dwukrotnie od jego pierwszego uchwalenia (w marcu 2008 oraz 2019 roku).

W *Regulaminie* określono m.in.:

1. Minimalny poziom usług świadczonych przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne, w zakresie dostarczania wody.

Przedsiębiorstwo było zobowiązane:

- dostarczać odbiorcy usług wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi o minimalnej jakości określonej przez Ministra właściwego do spraw zdrowia ilości nie mniejszej niż 0,3 m³ na dobę i pod ciśnieniem nie mniejszym niż 0,05 MPa mierzonym u wylotu na zaworze za wodomierzem głównym zainstalowanym na przyłączy wodociągowym,
- zapewnić ciągłość dostaw wody,
- prowadzić regularną kontrolę jakości dostarczanej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

2. Sposób postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody.

¹⁵ Dalej „Regulamin” lub „Regulamin dostarczania wody”.

¹⁶ Dz. U. z 2023 r., poz. 537.

Przedsiębiorstwo miało obowiązek:

- poinformowania odbiorców o planowanych przerwach lub ograniczeniach w dostawie wody, w sposób zwyczajowo przyjęty z wyprzedzeniem co najmniej dwudniowym (w przypadku budynków wielolokalowych informować właściciela lub zarządcę budynku nieruchomości),
- w razie planowanej przerwy w dostawie wody przekraczającej 12 godzin Przedsiębiorstwo miało obowiązek zapewnić zastępczy punkt poboru wody i poinformować o tym fakcie odbiorców usług, wskazując lokalizację zastępczego punktu poboru wody,
- Przedsiębiorstwo miało prawo ograniczyć lub wstrzymać świadczenie usług wyłącznie z ważnych powodów, w szczególności, jeżeli jest to uzasadnione potrzebą ochrony życia lub zdrowia ludzkiego, środowiska naturalnego, potrzebami przeciwpożarowymi, a także przyczynami technicznymi¹⁷.

W Regulaminie dostarczania wody nie były określone standardy działań w sytuacji wystąpienia awarii. W przypadku wystąpienia awarii PUK *nie gwarantowało*.

3. Standardy obsługi odbiorców usług, w tym sposoby załatwiania reklamacji oraz wymiany informacji dotyczących w szczególności zakłóceń w dostawie wody.

Przedsiębiorstwo było zobowiązane do udzielania odbiorcom usług wszelkich istotnych informacji w szczególności dotyczących:

- prawidłowego sposobu wykonywania przez odbiorcę usług umowy o zaopatrzenie w wodę,
- występujących zakłóceń w dostawach wody lub w wyniku planowanych przerw w świadczeniu usług.

4. Warunki dostarczania wody na cele przeciwpożarowe.

Pobór wody na cele przeciwpożarowe z sieci będącej w posiadaniu Przedsiębiorstwa mógł być dokonywany z hydrantów przeciwpożarowych zlokalizowanych w miejscach uzgodnionych przez jednostkę straży pożarnej z przedsiębiorstwem.

Uprawnionymi do poboru wody na cele przeciwpożarowe z sieci będącej w posiadaniu Przedsiębiorstwa były wyłącznie jednostki straży pożarnej, które były zobowiązane do:

- powiadomienia Przedsiębiorstwa o miejscu pożaru niezwłocznie po ugaszeniu pożaru, nie później jednak niż 3 dni od daty zaistnienia pożaru,
- powiadomienia Przedsiębiorstwa o ilości zużytej wody do ugaszenia pożaru, po zakończeniu akcji gaszenia pożaru, nie później niż 7 dni od daty zaistnienia pożaru.

(akta kontroli str. 59-64)

1.4. Zgodnie z *Planem zaopatrzenia ludności w wodę pitną w warunkach specjalnych Gminy Ropczyce*, wskazano, że Przedsiębiorstwo w przypadku wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania sieci wodociągowej ma zabezpieczyć w celu dowozu wody pitnej beczkowsy oraz kilka zbiorników atestowanych o pojemności 1000-1500 litrów oraz zapewnić środki do przewozu zbiorników.

W Zezwoleniu na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wskazano, iż PUK *w przypadku przerw w dostawie wody (w tym na skutek działania siły wyższej) zobowiązane jest do uruchomienia zastępczych punktów poboru wody w sposób umożliwiający korzystanie z nich przez odbiorców usług i opublikowanie informacji o ich usytuowaniu*. Dokument ten nie

¹⁷ Regulamin nie nakładał takich obowiązków na PUK w przypadkach związanych z przerwami w dostawach wody na skutek siły wyższej, a także zdarzeń nagłych, nieprzewidzianych takich jak klęski żywiołowe, powódź, susza, skażenie ujęcia wody wyciekami paliw z rurociągów lub zbiorników.

określał zadań z zakresu zapewnienia i utrzymania alternatywnych źródeł wody na wypadek niedotrzymania ciągłości jej dostaw.

W Regulaminie dostarczania wody nie określono obowiązku zapewnienia i utrzymania alternatywnych źródeł wody.

W żadnym ze wskazanych dokumentów nie określono terenów objętych obowiązkiem realizacji zadań.

Burmistrz Ropczyc nie nałożył odrębnym dokumentem na PUK zadań z zakresu dokonywania monitoringu jakości wody z tych źródeł, a po potwierdzeniu jej przydatności do spożycia, dostarczania mieszkańcom wody z alternatywnych źródeł w sytuacji braku działania sieci wodociągowej.

(akta kontroli str. 30-58)

1.5. Struktura organizacyjna przedsiębiorstwa była przystosowana do wykonywania za rzecz Gminy Ropczyce zadań związanych z zapewnieniem dostarczania wody mieszkańcom w sytuacjach kryzysowych. Całość zadań w podanym zakresie realizował w PUK Zakład Wodociągów i Kanalizacji.

Jednakże Przedsiębiorstwo nie dysponowało beczkownikami, atestowanymi zbiornikami ani środkami do ich przewozu, co wynikało z zapisów Planu dostarczania wody. W okresie objętym kontrolą PUK miało podpisaną jedną umowę najmu beczki na wodę pitną o pojemności 1,3 m³ z Gminnym Zakładem Komunalnym Sp. z o.o. z siedzibą w Brzeźnicy.

(akta kontroli str. 13-29, 65-68)

1.6. *Plan zaopatrzenia ludności w wodę pitną w warunkach specjalnych Gminy Ropczyce z 2018 r.* zawierał m.in. analizę zagrożeń oraz ocenę ryzyka ich wystąpienia, ogólny opis gospodarki wodno-ściekowej oraz zestawienie publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę łącznie z ich przystosowaniem do pracy w warunkach specjalnych.

W Planie tym określono również minimalny poziom zapotrzebowania na wodę w warunkach specjalnych (z podziałem na ludność, zakłady przemysłowe, zwierzęta hodowlane, zakłady przemysłu spożywczego). Określono możliwości produkcyjne wody, a także wydajność wodociągów oraz dokonano charakterystyki technicznej urządzeń zaopatrzenia w wodę.

Dostarczanie wody w sytuacjach kryzysowych oparto na istniejącej sieci wodociągowej. Uznano, że budowa zbiorników wyrównawczych, konstrukcja wejść oraz usytuowanie tych zbiorników, stanowią o ich bezpieczeństwie. Sposób konstrukcji i funkcjonowania hydroforni również został oceniony jako wystarczający w świetle dotychczasowego i przyszłego zagrożenia. Jako potrzeby sprzętowe określono brak odpowiedniej liczby beczek do przewozu wody.

W Planie minimalne potrzeby dla ludności zaopatrywanej w wodę (21.284 mieszkańców – stan na 31 grudnia 2017 r.), ustalono na 159.630 l na dobę (160 m³), natomiast w przypadku dostaw ograniczonych założono 319.260 l (319 m³) na dobę¹⁸.

Prezes PUK wyjaśnił, że przedsiębiorstwo nie posiada wewnętrznych wytycznych w tym zakresie. Według naszej wiedzy Burmistrz też nie jest do nakładania na przedsiębiorstwo takich obowiązków i tego nie uczynił. Nie oznacza to, że Przedsiębiorstwo uchyla się od wykorzystywania wszelkich dostępnych środków na zabezpieczenie dostawy wody również w sytuacjach kryzysowych.

¹⁸ Liczba mieszkańców gminy Ropczyce na dzień 31 grudnia 2017 r. wynosiła 27.447 mieszkańców. W przypadku wyczerpania tożsamy wartości dla mieszkańców całej gminy Ropczyce, minimalne zapotrzebowanie ludności w wodę wynosiło 205,9 m³/dobę, natomiast w przypadku dostaw ograniczonych wynosiła 411,7 m³/dobę.

(akta kontroli str. 30-58, 143-145)

1.7. Zapotrzebowanie Gminy Ropczyce na wodę w sytuacjach kryzysowych zostało określone w Planie zaopatrzenia w wodę. Przedsiębiorstwo nie zostało zobligowane do określenia tych potrzeb.

Według wyliczenia biegłych, zapotrzebowanie na wodę w sytuacji kryzysowej dla Gminy Ropczyce (wg stanu na 31 grudnia 2022 r.) wynosiło, dla:

- zaspokojenia potrzeb fizjologicznych ludności – 68,24 m³/dobę¹⁹,
- minimalnych dostaw wody – 204,73 m³/dobę²⁰,
- niezbędnych dostaw wody – 409,46 m³/dobę²¹.

Określone przez biegłych zapotrzebowanie mieszkańców Gminy Ropczyce w wodę było zbieżne z wartościami określonymi w Planie zaopatrzenia w wodę²².

(akta kontroli str. 30-52, 101-124)

1.8., 1.9., 1.12. Przedsiębiorstwo nie prowadziło dokumentacji dotyczącej zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych w Gminie Ropczyce. PUK nie sporządzało również charakterystyki zagrożeń dotyczących zapewnienia ciągłości dostaw wody oceny ryzyka ich wystąpienia. Burmistrz Ropczyc nie wydawał wytycznych w tym zakresie.

(akta kontroli str. 69)

1.10. W Planie zaopatrzenia w wodę określono potrzebę zabezpieczenia w celu dowozu wody pitnej beczkowozów i atestowanych zbiorników wody czystej wraz z zapewnieniem środków do przewozu zbiorników. Przedsiębiorstwo wodociągowe nie określało potrzeb w zasobach niezbędnych do zapewnienia Gminie Ropczyce dostaw wody w sytuacjach kryzysowych, tym samym nie wywiązało się z obowiązku zapewnienia odpowiedniej ilości sprzętu służącego do transportu wody pitnej, co opisano w sekcji nieprawidłowości w obszarze drugim wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 30-52)

1.11. W okresie objętym kontrolą Przedsiębiorstwo opracowało projekt Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2022-2024²³. Plan ten został uchwalony uchwałą nr XLVII.493/22 Rady Miejskiej w Ropczycach z dnia 29 kwietnia 2022 r. w sprawie „Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2022-2024”. W Wieloletnim planie tym określono inwestycje Gminy Ropczyce w rozbudowę sieci wodociągowej, które po ich zakończeniu miały być przekazane do PUK na podstawie umowy dzierżawy albo aportem na podwyższenie kapitału zakładowego. Wieloletni plan nie zawierał przedsięwzięć związanych z zapewnieniem dostaw wody w sytuacjach kryzysowych.

(akta kontroli str. 70-82)

1.13.-1.15. Przedsiębiorstwo nie posiadało alternatywnych źródeł wody przewidzianych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych. PUK nie posiadało obiektów infrastruktury krytycznej.

¹⁹ Wyliczenie dotyczy ilości wody, która pokrywa potrzeby niezbędne dla przetrwania ludności i zwierząt gospodarskich (w okresie ograniczonych dostaw przez kilka dni), ustalonej dla ludności na poziomie 2,5 dm³/na osobę na dobę.

²⁰ Wyliczenie dotyczy ilości wody, która pokrywa potrzeby niezbędne dla przetrwania ludności i zwierząt gospodarskich (w okresie ograniczonych dostaw przez kilka dni), ustalonej dla ludności na poziomie 7,5 dm³/na osobę na dobę.

²¹ Wyliczenie dotyczy ilości wody, która pokrywa potrzeby wszystkich odbiorców w ilościach niezbędnych do życia, funkcjonowania zakładów użyteczności publicznej i potrzeby wybranej produkcji (w okresie ograniczonych dostaw przez kilka tygodni), ustalonej dla ludności na poziomie 15 dm³/na osobę na dobę.

²² Różnice pomiędzy opinią biegłych a planem zaopatrzenia w wodę wynikały z liczby ludności przyjętej do wyliczeń.

²³ Dalej „Wieloletni plan”.

(akta kontroli str. 83-96)

1.16. Uchylenie z dniem 23 kwietnia 2022 r. regulacji prawnych określających organizację i zadania władz publicznych w ramach systemu obrony cywilnej, według wyjaśnień Prezesa PUK nie miało wpływu na zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia Gminy Ropczyce w wodę w sytuacjach kryzysowych.

(akta kontroli str. 97-98)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Przedsiębiorstwo działało na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, m.in. w zakresie zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych. Przedsiębiorstwo nie posiadało dokumentacji dotyczącej funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w sytuacjach kryzysowych. PUK nie sporządziło charakterystyki zagrożeń w zakresie zapewnienia ciągłości dostaw wody wraz z oceną ryzyka ich wystąpienia, co w ocenie NIK mogło utrudniać Przedsiębiorstwu właściwą identyfikację rozwiązań służących przeciwdziałaniu i eliminacji skutków wystąpienia tych zagrożeń. PUK nie przeprowadzało także analizy potrzeb/niedoborów w zasobach niezbędnych do zapewnienia Gminie Ropczyce dostaw wody w sytuacjach kryzysowych.

OBSZAR

2. Przygotowanie działań na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób ograniczyć stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy.

Opis stanu
faktycznego

2.1.-2.2. W okresie objętym kontrolą Przedsiębiorstwo nie realizowało zadań związanych z rozwojem i modernizacją urządzeń wodociagowych, mających na celu zapewnienie dostaw wody w sytuacjach kryzysowych. Do 2022 r. Przedsiębiorstwo nie sporządzało wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych korzystając w tym zakresie ze zwolnienia, o którym mowa w art. 21 ust. 7 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Obecnie obowiązujący plan opiera się na finansowaniu zadań z budżetu gminy z uwzględnieniem subwencji celowych. W wieloletnim planie nie występują pozycje dotyczące stricte urządzeń do awaryjnego zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych.

(akta kontroli str. 70-82, 223-224)

2.3. Na terenie Gminy Ropczyce nie istnieją ujęcia rezerwowe²⁴. W ramach ujęcia wody w Lubzinie Przedsiębiorstwo eksploatuje i utrzymuje w stanie sprawności jedną studnię awaryjną²⁵ (jako studnia awaryjna została ona określona w decyzji Starosty Ropczycko-Sędziszowskiego dotyczącej udzielenia pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód. Starosta wydał pozwolenie na pobór wody z dwóch studni jednocześnie. Z tego powodu trzecia studnia została uznana jako awaryjna). Studnie pracują naprzemiennie (pracuje 2 z 3, 2 podstawowe i 1 awaryjna). Taka praca ujęcia zabezpiecza dostawę wody w przypadku awarii którejś ze studni (np. awaria pompy) na ujęciu. Studnia awaryjna była poddawana sprawdzeniu raz na kwartał. (dokonywane są pomiary wydajności studni). Studnia ta stanowiła część systemu

²⁴ ujęcie inne niż podstawowe, utrzymywane w stanie sprawności, mogące stanowić źródło wody na czas trwania sytuacji kryzysowej.

²⁵ obiekt techniczny, stanowiący rezerwę niezawodnościową dla studni działających na ujęciu podstawowym, utrzymana w stanie sprawności

wodociągowego. Wodociąg był poddawany okresowym kontrolom jakości wody, zgodnie z harmonogramem określonym przez Powiatową Inspekcję Sanitarną. Studnia była przystosowana do wykorzystania w przypadku braku energii elektrycznej. Ilość wody możliwa do pozyskania w wynosiła 242,4 m³/dobę (w przypadku braku działania sieci wodociągowej studnia mogła pozyskać taką samą ilość wody po podłączeniu jej do agregatu prądotwórczego. Dla studni awaryjnej nie zostały określone wymagania techniczne i organizacyjne odnoszące się do projektowania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę, mających na celu zapewnienie ich funkcjonowania w warunkach sytuacji kryzysowych oraz wymagania w zakresie budowy (w tym lokalizacji) i utrzymywania studni awaryjnych.

W ramach przeprowadzonych oględzin ustalono, że studnia była zlokalizowana na ujęciu wody w Lubzinie. Wraz z dwoma pompami podłączona była do hydroforni. W tym miejscu była możliwość podłączenia agregatu prądotwórczego, który w sytuacji braku prądu mógł zasilić pompy działające na ujęciu. W kontenerze, w którym znajdowały się urządzenia hydroforni, znajdowała się również stacja uzdatniania wody. Uzdatniona woda trafiała bezpośrednio do zbiornika wody czystej zlokalizowanego obok hydroforni.

Przedsiębiorstwo dysponowało jednym mobilnym agregatem prądotwórczym: 40kVA/32kW oraz zapasem paliwa w ilości 100 dm³. Agregat przewoźny był sporadycznie wykorzystywany do zasilania różnych odbiorników, jednak niezwiązanych z wystąpieniem sytuacji kryzysowej powodującej niemożliwość dostawy wody siecią.

PUK prowadzi dwa razy do roku czynności eksploatacyjne agregatów, czas trwania uruchomienia oszacowano na około 30 min.

(akta kontroli str. 125-138)

2.4. Przedsiębiorstwo nie było zobligowane przez Burmistrza Ropczyc do posiadania i zabezpieczania stałych zbiorników wody czystej (innych niż studnie awaryjne) oraz pozostałych awaryjnych źródeł wody w przypadku braku możliwości dostawy wody siecią wodociągową. W związku z tym takich zbiorników nie posiadało.

W sytuacjach kryzysowych PUK mógł zatrzymać wodę w zbiornikach wody czystej wykorzystywanych w ramach sieci wodociągowej:

- Zbiorniki zlokalizowane na Stacji Uzdatniania Wody w Ropczycach (ul. Rataja) – dwa zbiorniki o łącznej pojemności 1500 m³,
- Zbiorniki zlokalizowane na Stacji Uzdatniania Wody w Lubzinie – dwa zbiorniki o łącznej pojemności 300 m³,
- Zbiorniki sieciowe zlokalizowane we wsi Gnojnica Wola – trzy zbiorniki o łącznej pojemności 150 m³,
- Zbiorniki sieciowe zlokalizowane we wsi Gnojnica Dolna – trzy zbiorniki o łącznej pojemności 150 m³,
- Zbiorniki aluminiowe zlokalizowane w Lubzinie „Przymiarki” – dwa zbiorniki o łącznej pojemności 500 m³. Zbiorniki te były własnością Gminy Ropczyce, jednakże na dzień zakończenia czynności kontrolnych w PUK, nie określono sposobu korzystania z nich przez Przedsiębiorstwo.

Zbiorniki wody czystej podlegały monitoringowi jakości wody oraz spełniały wymogi dotyczące jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (posiadały aktualne wyniki badań). Istniała możliwość poboru wody z powyższych zbiorników, w tym w sytuacji braku prądu, poza zbiornikami w Gnojnicy Dolnej (trzy zbiorniki o pojemności 50m³ każdy), gdzie zbiorniki sieciowe nie były przystosowane do poboru z nich wody w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej. Wszystkie wymienione zbiorniki zawierały wodę uzdatnioną zdatną do spożycia przez mieszkańców.

Łączna objętość wody zgromadzona w zbiornikach – 2600 m³ przy 100% napełnieniu.

PUK w celu dywersyfikacji dostaw wody, zawarł umowę hurtowej sprzedaży wody z Gminnym Zakładem Komunalnym Sp. z o.o. w Brzeźnicy na dostawę 500 m³ wody miesięcznie, co zaspokajało potrzeby Gminy w sytuacjach kryzysowych, określone w *Planie zaopatrzenia ludności w wodę pitną w warunkach specjalnych w Gminie Ropczyce*.

Burmistrz nie określił wymogów w zakresie eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę oraz odpowiednio wymagań technicznych i organizacyjnych odnoszących się do projektowania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę, mających na celu zapewnienie ich funkcjonowania w warunkach sytuacji kryzysowych.

(akta kontroli str. 30-58, 83-95, 101-123)

2.5. PUK nie dysponował mobilnymi cysternami ani innymi zbiornikami magazynującymi wodę w środkach transportu lądowego i wodnego, w przypadku braku możliwości dostawy wody siecią wodociagową.

Przedsiębiorstwo podpisało umowę najmu beczki do przewozu wody pitnej z Gminnym Zakładem Komunalnym Sp. z o.o. z siedzibą w Brzeźnicy. Zgodnie z zapisami umowy PUK miał możliwość wynajmu beczki do przewozu wody pitnej o pojemności 2000 l.

Zgodnie z zapisami Planu zaopatrzenia w wodę, Przedsiębiorstwo było zobowiązane do zabezpieczenia w celu dowozu wody pitnej beczkowszy oraz kilka zbiorników atestowanych o pojemności 1000-1500 litrów oraz zapewnić środki do przewozu zbiorników. Zagadnienie to zostało opisane w obszarze pierwszym niniejszego wystąpienia pokontrolnego w pkt 4 i 5 oraz w sekcji „stwierdzone nieprawidłowości”.

Oględziny beczki znajdującej się na wyposażeniu Gminnego Zakładu Komunalnego Sp. z o.o. w Brzeźnicy wykazały, że beczka to była objęta kontrolami jakości wody, w tym kontrolami Powiatowej Inspekcji Sanitarnej. Beczka posiadała ważne „Świadectwo Jakości Zdrowotnej²⁶”. Prowadzono rejestr prowadzonych badań wody oraz dezynfekcji. W okresie objętym kontrolą przeprowadzono siedem badań wody oraz 13 razy przeprowadzono czynności mycia i dezynfekcji beczki. W trakcie oględzin ustalono, że beczka zamiast pojemności 2000 l w rzeczywistości miała pojemność 1300 l.

(akta kontroli str. 30-58, 65-68, 139-142)

2.6. Burmistrz nie zobligował PUK do zabezpieczenia dostaw wody na wypadek sytuacji kryzysowych w innych niż ww. formach, w tym poprzez zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do wody konfekcjonowanej przez podmioty zewnętrzne lub we własnym zakresie.

(akta kontroli str. 30-58)

2.7. Przedsiębiorstwo nie analizowało stanu zabezpieczenia potrzeb Gminy Ropczyce na dostawę wody w sytuacjach kryzysowych z użyciem dostępnych zasobów. Zobowiązanie takie nie wynikało wprost z żadnego dokumentu. Do przeprowadzenia takiej analizy nie zobowiązał Przedsiębiorstwa także Burmistrz Ropczyc.

NIK zwraca jednak uwagę, że brak takiej analizy ograniczał możliwości rzetelnego planowania przez PUK działań na rzecz zapewnienia właściwego zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych dla mieszkańców Gminy Ropczyce.

(akta kontroli str. 30-58)

²⁶ Świadectwo Jakości Zdrowotnej zostało wydane przez Zakład Bezpieczeństwa Żywności Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego. Świadectwo, to potwierdzało, że beczka, wykorzystywana zgodnie z przeznaczeniem, nie stanowi zagrożenia dla zdrowia człowieka.

2.8. Biegli ustalili, że zasoby przedsiębiorstwa (woda zmagazynowana w zbiornikach wody czystej oraz w zbiornikach wodociagowych²⁷) pozwalają na pokrycie zapotrzebowania fizjologicznego, minimalnego oraz niezbędnego w początkowym czasie trwania sytuacji kryzysowej w odniesieniu do wykorzystania zapasu wody do zaopatrzenia ludności we wodę w czasie trwania sytuacji kryzysowej. W Gminie Ropczyce nie zidentyfikowano ujęć rezerwowych²⁸, które mogłyby realizować zaopatrzenie w wodę w przypadku braku możliwości wykorzystania ujęć wody eksploatowanych w normalnych warunkach (ujęć podstawowych).

W przypadku całkowitego braku dostawy wody do miasta, w pierwszych godzinach sytuacji kryzysowej źródło wody mogą stanowić zbiorniki wody czystej oraz zbiorniki sieciowe. Stopień pokrycia fizjologicznego, minimalnego i niezbędnego zapotrzebowania na wodę w sytuacji kryzysowej wyznaczono przy założeniu, że zbiorniki są napełnione w 100% i 70%. W rzeczywistości stopień ten będzie zależeć od aktualnego stanu wody w poszczególnych zbiornikach.

Łączna objętość wody zgromadzona w zbiornikach – 2600 m³ przy 100% napełnieniu oraz 1820 m³ przy 70% napełnieniu. Zbiorniki wody czystej (poza zbiornikiem w Gnojnicy Dolnej) były technicznie przystosowane do poboru z nich wody w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, tym samym posiadają techniczne możliwości napełniania wodą uzdatnioną zbiorników o pojemności 1m³, cystern i beczkowozów.

Czas pokrycia zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej z całkowicie napełnionych zbiorników wodociagowych (100%) wynosił:

- fizjologiczne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{2600}{68,24} = 31,0 \text{ dób}$
- minimalne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{2600}{204,73} = 12,7 \text{ doby}$
- niezbędne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{2600}{473,62} = 5,5 \text{ doby}$

Czas pokrycia zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej z całkowicie napełnionych zbiorników wodociagowych (70 %) wynosił:

- fizjologiczne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{1820}{68,24} = 26,7 \text{ dób}$
- minimalne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{1820}{204,73} = 8,9 \text{ doby}$
- niezbędne zapotrzebowanie na wodę – $\frac{1820}{473,62} = 3,8 \text{ doby}$

Na tej podstawie biegli pozytywnie ocenili pojemność istniejących zbiorników wody czystej wskazując, że wykorzystanie zgromadzonych w nich zapasów wody pozwala w pełni pokryć zapotrzebowania mieszkańców Gminy związane z zaopatrzeniem w wodę w czasie trwania sytuacji kryzysowej. Zaznaczyli przy tym, że zbiorniki wody czystej nie są przystosowane do napełniania beczkowozów, można je jednak przystosować np. poprzez opracowanie procedury awaryjnego poboru wody zgromadzonej w zbiorniku przez władze rewizyjne lub hydranty.

²⁷ Zbiornik wodociagowy – obiekt techniczny, służący do gromadzenia zapasów wody, wyrównywania nierównomierności rozbioru wody lub stabilizacji ciśnienia w sieci wodociagowej; termin obejmuje łącznie zbiorniki wody czystej oraz zbiorniki sieciowe

²⁸ Ujęcie rezerwowe – ujęcie inne niż podstawowe, utrzymywane w stanie sprawności, mogące stanowić źródło wody na czas trwania sytuacji kryzysowej.

Według biegłych kluczowym aspektem dla zapewnienia odpowiedniej ilości wody w sytuacji kryzysowej jest posiadanie odpowiedniej liczby środków transportu, pozwalających na transport wody do miejsc dystrybucji. Obliczyli, że przedsiębiorstwo wodociągowe dysponuje łącznie środkami do przewozu wody pozwalającymi na pokrycie zapotrzebowania na wodę podczas trwania sytuacji kryzysowej w ilości:

- fizjologicznego zapotrzebowanie na wodę – $\frac{13}{68,24} = 19\%$,
- minimalnego zapotrzebowanie na wodę – $\frac{13}{204,73} = 6,3\%$,
- niezbędnego zapotrzebowanie na wodę – $\frac{13}{473,62} = 2,7\%$.

Stan ten biegli ocenili negatywnie. Wskazali, że należy dążyć do zwiększenia objętości możliwej do transportu wody, przynajmniej do poziomu pokrycia zapotrzebowania fizjologicznego. Można to osiągnąć przez optymalizację logistyki transportu wody (np. zmiana lokalizacji i/lub zwiększenie liczby punktów dystrybucji wody, zwiększenie liczby pojazdów lub kursów).

Ponadto biegli pozytywnie ocenili dywersyfikację dostaw wody²⁹ oraz alokację wody w zbiornikach w gminie³⁰. Eksploatacja dwóch niezależnych ujęć wody pozwala zapewnić wysoki poziom niezawodności i bezpieczeństwa dostaw wody do mieszkańców kontrolowanej gminy.

Niemniej jednak biegli, w ocenie zasobów do realizacji zaopatrzenia w wodę, zidentyfikowali słabe strony (w stosunku do warunków optymalnych), wskazując na:

- brak ujęć rezerwowych – brak alternatywnego źródła wody na czas trwania sytuacji kryzysowej, podczas której wyłączono z eksploatacji ujęcia podstawowe. Przy czym ewentualna rozbudowa systemu wodociągowego o ujęcia rezerwowe powinna zostać poprzedzona analizą ekonomiczno-techniczną zgodnie z zasadą ALARP (ang. As Low As Reasonable Practicable), gdzie koszty działań mających na celu zwiększanie bezpieczeństwa dostaw wody, nie powinny przekraczać możliwych do osiągnięcia korzyści;
- brak monitoringu on-line jakości wody surowej – wczesne wykrycie nieprawidłowych zmian parametrów mikrobiologicznych i/lub fizykochemicznych wody pozwala uniknąć sytuacji kryzysowej lub ograniczyć jej skutki (np. w przypadku wykrycia incydentalnego zanieczyszczenia źródła wody, można natychmiastowo wyłączyć z eksploatacji dane ujęcie);
- brak możliwości zastosowania technologii wspomagającej uzdatnianie wody – w przypadku zaistnienia incydentalnego skażenia wody, nie ma obecnie możliwości kontynuacji procesu uzdatniania i należy wyłączyć z eksploatacji zakład uzdatniania wody;
- brak mobilnej stacji uzdatniania wody – nie ma możliwości uzdatniania wody pochodzącej z niemonitorowanych pod względem jakości wody źródeł (np. studni prywatnych);
- brak dwustronnego zasilania w energię elektryczną dla obiektów ZUW nr 3 i ZUW nr 5 – w przypadku wystąpienia braku zasilania w energię elektryczną ze źródła podstawowego, brak jest możliwości stałego zasilania wskazanych obiektów.

²⁹ Przez pojęcie dywersyfikacja w odniesieniu do systemu wodociągowego rozumie się różnicowanie produkcji i dystrybucji wody w celu zmniejszenia ryzyka braku dostawy wody w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

³⁰ Badanie wiązało się ustaleniem udziału wydajności eksploatacyjnej ujęcia w całkowitej wielkości dostaw wody (dywersyfikacja) oraz udziału objętości zbiornika w całkowitej objętości łącznej zbiorników wodociągowych (alokacja). Do oceny stopnia dywersyfikacji dostaw wody i alokacji zasobów wody wykorzystano tzw. wskaźnik Pielou.

Posiadane przez Przedsiębiorstwo agregaty prądowłórcze nie posiadają wystarczających zapasów paliwa, istnieje ryzyko wyłączenia z eksploatacji wskazanych zakładów uzdatniania wody.

(akta kontroli str. 101-123, 240)

2.9. W okresie objętym kontrolą na terenie działania Przedsiębiorstwa nie miały miejsca zdarzenia warunkujące uruchomienie procedur reagowania kryzysowego (określonych w planie zarządzania kryzysowego) i/lub wprowadzenie w życie działań w ramach obrony cywilnej (określonych w planie OC i planach działań OC) w związku z systemem zbiorowego zaopatrzeniem w wodę.

W okresie objętym kontrolą na terenie działania Przedsiębiorstwa wystąpiło łącznie 269 awarii sieci wodociągowych, w tym w 2021 r. 70 awarii, w 2022 r. - 133 awarie, natomiast w 2023 r. - 66 awarii³¹. Na podstawie zapisów prowadzonej przez przedsiębiorstwo ewidencji awarii, ustalono, że miały miejsce 32 awarie skutkujące koniecznością wyłączenia części sieci wodociągowej. Nie wystąpiły awarie skutkujące koniecznością wyłączenia całości sieci wodociągowej. Przedmiotem awarii były w głównej mierze: uszczelnienie dławika zasowy, wymiana hydrantu, wymiana zaworu przy wodomierzach, likwidacja wycieku przez montaż opaski naprawczej. Miejscem awarii w głównym stopniu była sieć wodociągowa w Ropczycach. Rejestr awarii prowadzony w Przedsiębiorstwie, nie zawierał informacji dotyczącej czasu trwania awarii (Informację taką zawierał rejestr awarii, dotyczący pracy w godzinach nadliczbowych). Z informacji uzyskanej od PUK wynika, że w okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki awarii trwających ponad 12 godzin, tj. ponad czas, w którym Przedsiębiorstwo zobligowane było do dostarczenia beczki z wodą zdatną do picia. Analizie poddano trzy awarie, których naprawa trwała najdłużej. Ustalono, że awarie te usunięto w czasie do siedmiu godzin. Ustalono, że Przedsiębiorstwo działało w sposób zgodny z określonym w regulaminie dostarczania wody w zakresie: sposobu postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług oraz sposobu wymiany informacji dotyczących zakłóceń w dostawie wody.

Analizie poddano sprawozdania z badań jakości wody (wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej Przedsiębiorstwa w okresie objętym kontrolą). Ustalono, że nie wystąpiły przypadki przekroczenia wartości parametrycznych wody, które miały negatywny wpływ na bezpieczeństwo zdrowotne konsumentów.

(akta kontroli str. 146-222, 227-232)

2.10. Przedsiębiorstwo nie dysponowało zbiornikami wody czystej planowanymi do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych. Kontroli poddano dwa zbiorniki wody czystej, które mogły być wykorzystane w sytuacjach kryzysowych. Ustalono, że dla posiadanych zbiorników wody czystej, Przedsiębiorstwo nie prowadziło ksiąg obiektów budowlanych.

Prezes PUK wyjaśnił, że *zbiorniki w kopcach ziemnych są elementem podziemnej infrastruktury sieci wodociągowych i jako takie według naszej wiedzy, nie wymagają prowadzenia ksiąg obiektów.*

Przeprowadzone oględziny zbiorników znajdujących się przy ujęciu wody w Lubzinie oraz zbiorników znajdujących się przy Stacji Uzdatniania Wody w Ropczycach na ul. Rataja, potwierdziły, że zbiorniki te były w kopcach ziemnych.

Ustalono ponadto, że PUK nie wykonywało na tych obiektach okresowych kontroli stanu technicznego (urządzeń wodociągowych) przewidzianych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych.

³¹ Do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce.

(akta kontroli str. 30-58, 125-128, 225-226, 233-239)

2.11.-2.12. Przedsiębiorstwo nie posiadało ujęć wody przeznaczonych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych.

(akta kontroli str. 30-58)

2.13. Przedsiębiorstwo zapewniało ochronę studni awaryjnej zlokalizowanej przy ujęciu wody w Lubzinie poprzez ogrodzenie terenu wokół niej siatką. Brama, jak i włączki prowadzący do studni zabezpieczone były kłódką. Studnia awaryjna poddawana była okresowym kontrolom sprawności działania i w razie potrzeby czynnościom konserwacyjnym. Działa w systemie naprzemiennym wraz z pozostałymi dwoma studniami na ujęciu wody w Lubzinie (jednocześnie działają dwie pompy).

(akta kontroli str. 30-58, 236-236)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zgodnie z planem zaopatrzenia ludności w wodę pitną w warunkach specjalnych w Gminie Ropczyce (pkt 6) wskazano, że Przedsiębiorstwo w przypadku wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania sieci wodociągowej ma zabezpieczyć w celu dowozu wody pitnej beczkowozami oraz kilka atestowanych zbiorników o pojemności 1000-1500 litrów oraz zapewnić środki do przewozu zbiorników.

a) Przedsiębiorstwo nie zrealizowało założeń planu zaopatrzenia ludności w wodę. W okresie objętym kontrolą PUK miał podpisaną jedną umowę najmu beczki na wodę pitną o pojemności 1,3 m³ z Gminnym Zakładem Komunalnym Sp. z o.o. z siedzibą w Brzeźnicy.

b) Zasoby służące PUK do transportu i dystrybucji wody były niewystarczające. Nie zapewniono tym samym możliwości realizacji przez Przedsiębiorstwo, w odpowiednim do potrzeb zakresie, zadania polegającego na dostawach wody w sytuacjach kryzysowych.

Zgodnie z opinią biegłych, zasoby te pozwalały jedynie na pokrycie 19% dobowego zapotrzebowania fizjologicznego, 6,3% dobowego zapotrzebowania minimalnego oraz 2% dobowego zapotrzebowania niezbędnego. Należy dążyć do zwiększenia objętości możliwej do transportu wody, przynajmniej do poziomu pokrycia zapotrzebowania fizjologicznego. Można to osiągnąć przez optymalizację logistyki transportu wody (np. zmiana lokalizacji i/lub zwiększenie liczby punktów dystrybucji wody, zwiększenie liczby pojazdów lub kursów).

Prezes PUK wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą zabezpieczenie w beczkowóz o pojemności 1300 l na podstawie umowy najmu nie zostało wykorzystane – nie było takiej potrzeby. W przypadku konieczności rozwożenia wody w ilościach przekraczających możliwości jednej beczki przewidujemy wspomaganie się współpracą z jednostkami OSP oraz wykorzystaniem sprzętu Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz wypożyczeniem beczkowozów w ościennych gminach. Z uwagi na stratę na działalności zaopatrzenia w wodę nie posiadamy środków na zakup własnego beczkowozu do wody.

(akta kontroli str. 30-52, 99-124)

2. Nierzetelnie sporządzono umowę wynajmu beczki. Przedsiębiorstwo podpisało umowę najmu beczki do przewozu wody pitnej z Gminnym Zakładem Komunalnym Sp. z o.o. z siedzibą w Brzeźnicy. Zgodnie z zapisami, umowy PUK miał możliwość wynajmu beczki do przewozu wody pitnej o pojemności 2000 l.

Oględziny beczki znajdującej się na wyposażeniu Gminnego Zakładu Komunalnego Sp. z o.o. w Brzeźnicy wykazały, beczka zamiast pojemności 2000 l w rzeczywistości miała pojemność 1300 l.

Prezes PUK wyjaśnił, że *projekt umowy na dzierżawę beczki do przewozu wody pitnej został przygotowany po uzyskaniu informacji telefonicznej, że GZK w Brzeźnicy posiada beczkę o pojemności około 2000 l i wyraża zgodę na jej udostępnienie na zasadzie najmu. W wyniku błędu w umowie znalazł się zapis 2000 l. Ponieważ w trakcie kontroli pojemność beczki została zweryfikowana i faktycznie wynosi 1300 l.*

W trakcie kontroli PUK podpisało aneks do umowy najmu beczki regulujący kwestię jej pojemności – obecna pojemność 1,3 m³ i jest zgodna ze stanem faktycznym.

(akta kontroli str. 30-58, 65-68, 146-147)

3. Ustalono, że przedsiębiorstwo nie wykonywało okresowych kontroli stanu technicznego (urządzeń wodociągowych) zbiorników wody czystej zlokalizowanych w Ropczycach przy ul. Rataja oraz dla zbiornika wody w Lubzinie, co naruszało art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy Prawo budowlane, *zgodnie z którym obiekty budowlane powinny być w czasie ich użytkowania poddawane przez właściciela lub zarządcę kontroli okresowej, co najmniej raz w roku, polegającej na sprawdzeniu stanu technicznego elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu, instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska*

Prezes PUK wyjaśnił, że *zbiorniki poddawane są bieżącym oględzinom.*

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że przeprowadzenie kontroli wymaga ustalenia zakresu elementów poddanych kontroli oraz częstotliwości prowadzonych czynności sprawdzających. Rezultaty kontroli powinny zostać udokumentowane wraz z określeniem zauważonych uchybień i podpisane przez osobę ich dokonującą.

(akta kontroli str. 30-58, 65-68, 125-128, 225-226)

OCENA CZĄSTKOWA

Przedsiębiorstwo zapewniło organizację i zasoby przeznaczone do wykorzystania przy dostarczaniu mieszkańcom Gminy Ropczyce wody w sytuacjach kryzysowych. Zasoby te nie były wystarczające dla zapewnienia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych w wysokości równej z zapotrzebowaniem. Możliwości transportowe PUK były niewystarczające do dystrybucji posiadanych zasobów wody dla mieszkańców. Biegli ocenili ten stan negatywnie. Ponadto PUK nie prowadziło okresowych kontroli stanu zbiorników wody czystej.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że opisana w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym nieprawidłowość wskazuje na potrzebę sporządzenia rzetelnej charakterystyki zagrożeń dotyczących zapewnienia ciągłości dostaw wody w Gminie, przeprowadzenia analizy stanu zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych oraz przeprowadzenia analizy zasobów Przedsiębiorstwa pod kątem zidentyfikowania potrzeb/niedoborów, celem zapewnienia skutecznego działania w sytuacjach kryzysowych.

- Wnioski
1. Podjęcie działań na rzecz zapewnienia zasobów transportowych do dystrybucji wody w sytuacjach kryzysowych do poziomu co najmniej równego z zapotrzebowaniem fizjologicznym.
 2. Prowadzenie okresowych kontroli stanu technicznego posiadanych zbiorników wody czystej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach: jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 30 czerwca 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

Kontroler
Maciej Pilecki
Specjalista kontroli państwowej

/-/

/-/